

Conceptual Comparison: A Comprehensive Look at Concept Development Methods in Nursing

Zahra Talebi¹, Ali akbar Abdollahi², Homeira Khoddam^{3*}

1. Ph.D student of nursing, student research committee, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing & Midwifery, Gorgan, Iran ORCID: 0000-0002-3969-0243

2. Msn. Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing & Midwifery, Gorgan, Iran ORCID: 0000-0002-9961-5122

3. Associate Professor, Nursing Research Center, School of Nursing & Midwifery Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran ORCID: 0000-0002-8225-2652

*Corresponding Author: Homeira Khoddam, Associate Professor, Nursing Research Center, School of Nursing & Midwifery Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. E-mail: khoddam@goums.ac.ir

Received: 7 Apr 2024

Revised: 4 Oct 2024

Accepted: 5 Oct 2024

Abstract

Introduction: The conceptual comparison method is one of the most important and practical methods of concept development and a way to develop conceptual accuracy and expand nursing knowledge. Nursing scientists refine and improve nursing theories and models by comparing concepts in different fields and disciplines. So to gain knowledge in this field, the present review introduces the characteristics and specifications of this method.

Methods: This present paper is a Narrative review, which is done by searching data from Pubmed, Web of Science, Magiran, SID, and Google Scholar search engines based on the keywords “Conceptual Comparison”, “ Similar Concepts Comparison “, “Development and Comparison”, and “Nursing” and the equivalent terms in farsi, from 1990 to February 2024. According to the purpose of the study and the inclusion criteria, 12 articles were included and analyzed.

Results: Conceptual comparison is used to draw dependent concepts that are competing to express a phenomenon or to examine the change of concept during the application or over time. It helps to identify changes within and between concepts, increase conceptual accuracy through examining the texts to identify and compare the concept’s antecedents, attributes, and consequences. Most applied concepts in nursing require comparison and research in the field of use and in-depth interviews to push the concept toward maturity.

Conclusion: The purpose of all conceptual development approaches is to increase the descriptive power of a concept and support its role in theory formation. Conceptual comparison is the most practical method to identify the attributes and dimensions of competing concepts. Hence, it is suggested to compare clinical concepts in the nursing profession.

Keywords: Concept analysis, Nursing, Conceptual comparison, Concept development

How to cite this article:

ISSN/ © 2024 The Authors. Published by Iranian Nursing Association. This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Talebi Z, Abdollahi A, Khoddam H. Conceptual Comparison: A Comprehensive Look at Concept Development Methods in Nursing (JNE) 2024.P1-12[Persian].

مقایسه مفهومی: یک نگاه جامع به روش‌های توسعه مفهوم در پرستاری

زهرا طالبی^۱، علی اکبر عبداللهی^۲، حمیرا خدام^{۳*}

۱- دانشجوی دکترای پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، گرگان، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۳۹۶۹-۰۲۴۳
 ۲- مربی، کارشناسی ارشد پرستاری، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، گرگان، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۹۹۶۱-۵۱۲۲
 ۳- دانشیار، گروه پرستاری، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۸۲۲۵-۲۶۵۲

*نویسنده مسئول: حمیرا خدام، دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

ایمیل: Khoddam@goums.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۷/۱۴

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۳/۷/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱/۱۹

چکیده

مقدمه: مقایسه مفهوم یکی از مهمترین و کاربردی‌ترین روش‌های توسعه مفهوم و راهی برای توسعه دقت مفهومی و گسترش دانش پرستاری است. دانشمندان پرستاری با مقایسه مفاهیم در زمینه‌ها و رشته‌های مختلف به اصلاح و بهبود نظریه‌ها و مدل‌های پرستاری می‌پردازند. لذا به منظور دستیابی به دانش مورد نیاز، مرور حاضر به معرفی ویژگی‌ها و مشخصات این روش می‌پردازد.

روش کار: مطالعه حاضر از نوع مرور روایی است که با جستجوی داده‌ها از پایگاه‌های اطلاعاتی Pubmed، Web of Science، Magiran، SID، و موتور جستجوگر Google Scholar براساس کلید واژه‌های "مقایسه مفهومی"، "مقایسه مفاهیم مشابه"، توسعه و مقایسه" و "پرستاری" و معادل آن، از سال ۱۹۹۰ تا فوریه سال ۲۰۲۴ انجام شد. طبق هدف مطالعه و معیارهای ورود، با حذف موارد غیرمرتبط و تکراری، ۱۲ مقاله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: مقایسه مفهوم به منظور ترسیم مفاهیم وابسته که برای بیان یک پدیده در رقابت هستند، یا بررسی تغییر مفهوم در طول کاربرد و یا در طی زمان، استفاده می‌شود. این رویکرد به شناسایی تغییرات درون و بین مفاهیم، افزایش دقت مفهومی از طریق بررسی متون به منظور شناسایی و مقایسه پیشایندها، ویژگی‌ها و پیامدهای مفهوم کمک می‌کند. اغلب مفاهیم کاربردی در پرستاری نیازمند مقایسه و تحقیق در زمینه مورد استفاده و مصاحبه‌های عمیق است تا مفهوم را به سمت بلوغ سوق دهد.

نتیجه گیری: هدف تمامی رویکردهای مختلف توسعه مفهوم، افزایش قدرت توصیفی یک مفهوم و حمایت از نقش آن در شکل‌گیری نظریه است. مقایسه مفهومی، کاربردی‌ترین روش برای شناسایی ویژگی‌ها و ابعاد مفاهیم رقیب است. از این رو توصیه می‌شود به منظور توسعه مفاهیم بالینی در حرفه پرستاری به کار گرفته شود.

کلید واژه‌ها: آنالیز مفهوم، پرستاری، مقایسه مفهومی، توسعه مفهوم

مفاهیم به عنوان واحد اساسی و جزء تفکیک ناپذیر علم هستند و اصالت علم بدون مفاهیم امکان پذیر نیست [۱]. ظهور پدیده‌ها با مفاهیم رخ می‌دهد و محققان با ایجاد پیوند بین مفاهیم و ساخت عبارات، تئوری‌ها را می‌سازند [۱،۲]. بنابراین ارتباط و تعامل بین محققان و بحث و استدلال لازم جهت توسعه علم، با مشخص کردن مفاهیم و روابط آنها ممکن می‌شود [۲]. توسعه دانش در رشته پرستاری نیازمند مفاهیم جدید معتبر است. ظهور مفهوم جدید، آموزش و توصیف پدیده‌های پرستاری به شیوه‌ای معنادار را بهبود می‌بخشد و در توسعه علم و عمل مفید است [۳]. توسعه مفهوم جزء انکار ناپذیر توسعه علم در هر رشته است، مفاهیم تکامل نیافته به دلیل عدم تمایز بین مفاهیم دیگر و روابط آنها و اختلال در تفسیر صحیح، به بدنه دانش آسیب می‌زنند [۲]. ابهام در معانی مفاهیم کاربردی و عدم ارائه صریح تصویر مفهومی توسط محقق از مسئله و مشکوک بودن بین پیشینه یا وضعیت دانش، اهمیت توسعه مفهوم را بیش از پیش مطرح می‌کند [۴]. توسعه مفهوم باید یک فعالیت علمی اساسی قلمداد شود [۵] و ضروری است محققان از تکامل مفهومی که به کار می‌گیرند، آگاه بوده و توسعه مفهوم را در هر تلاش علمی، به عنوان یک هدف و بخشی از تئوری‌سازی در نظر بگیرند [۲، ۶]. از آنجا که تکامل مفهوم زودگذر است و مفاهیم همواره در معرض تجدید نظر و جایگزینی هستند، توسعه مفهوم فرآیندی مداوم است [۴].

دانش به طور مداوم در حال توسعه است، مفاهیم جدید معرفی می‌شوند و مفاهیم پذیرفته شده به طور مداوم در حال بررسی و پالایشند [۷]. مفاهیم سطوح مختلفی از توسعه دارند. برخی از مفاهیم با ویژگی‌های نامشخص و فاقد مرزبندی تعریف شده‌اند و مفاهیم دیگر ممکن است به طور مستمر تعریف شوند؛ اما هنگام تحلیل، ناسازگاری بین تعریف و استفاده از آن در تحقیقات آشکار می‌شود، به نحوی که این مفهوم، به اندازه تعریف اولیه بالغ نیست [۸]. از این رو، رویکرد توسعه مفهوم ابزاری برای تعریف، کاربرد، ویژگی‌ها و ماهیت یک مفهوم است [۶].

در پرستاری رویکردهای مختلف توسعه مفهوم، براساس ویژگی‌ها، وسعت و ماهیت مفهوم شناخته می‌شوند [۸] و متناسب با تکامل مفهوم به کار گرفته می‌شوند. از جمله این

رویکردها؛ آنالیز، ترسیم (Delineation)، ادغام (Integrat-ion)، سنتز، اقتباس (Derivation)، مقایسه و شفاف سازی (Clarification) مفهوم است [۹]. گاهی شواهد، حاکی از عدم توسعه کامل مفهوم و یا وجود مفاهیم زیاد برای توضیح یک پدیده است، که برای تشریح آن پدیده با یکدیگر در رقابتند. در این مواقع، مقایسه مفهوم، به شفاف شدن اختلاف بین مفاهیم و شناخت موضوعات حیاتی کمک می‌کند [۱۰]. براساس این روش، مرزهای مفهوم احتمالی و انعطاف پذیر است و امکان مقایسه مفاهیم با مفهوم اصلی غیرقابل انعطاف با تنوع زمینه‌ای بسیار را فراهم می‌کند [۱۱]. گاهی محققان در آنالیز مفهوم با روش Walker & Avant، هم‌زمان به مقایسه دو مفهوم می‌پردازند، مانند مقایسه مفهوم شفقت و همدلی و یا مفهوم انگیزه و اجبار [۱۲،۱۳]. اما این امر خود مراحل منحصر به فردی دارد. مقایسه مفهوم با ارائه وضوح و درک مفاهیم کلیدی، به بهبود رشته پرستاری منجر می‌شود. پرستاران، از طریق تجزیه و تحلیل مفاهیم، به وسیله کشف معانی و تفسیر مختلف مفاهیم، به درک جامع‌تری از کاربرد آنها در عمل می‌رسند [۱۴]. مقایسه مفهوم در پرستاری، شامل مقایسه و تحلیل مفاهیم مختلف حوزه پرستاری است که به شناسایی اشتراکات و تفاوت‌های بین مفاهیم، درک ویژگی‌ها و پیشایندهای آنها و کشف پیامدها، کمک شایانی می‌کند و در افزایش درک مشترک از مفاهیم پیچیده بین متخصصان، موثر است [۱۵]. با مقایسه مفاهیم در زمینه‌ها و رشته‌های متنوع، پرستاران بینش و دیدگاه‌های جدیدی کسب می‌کنند که سبب اصلاح و بهبود نظریه و مدل‌های پرستاری می‌شود [۱۶].

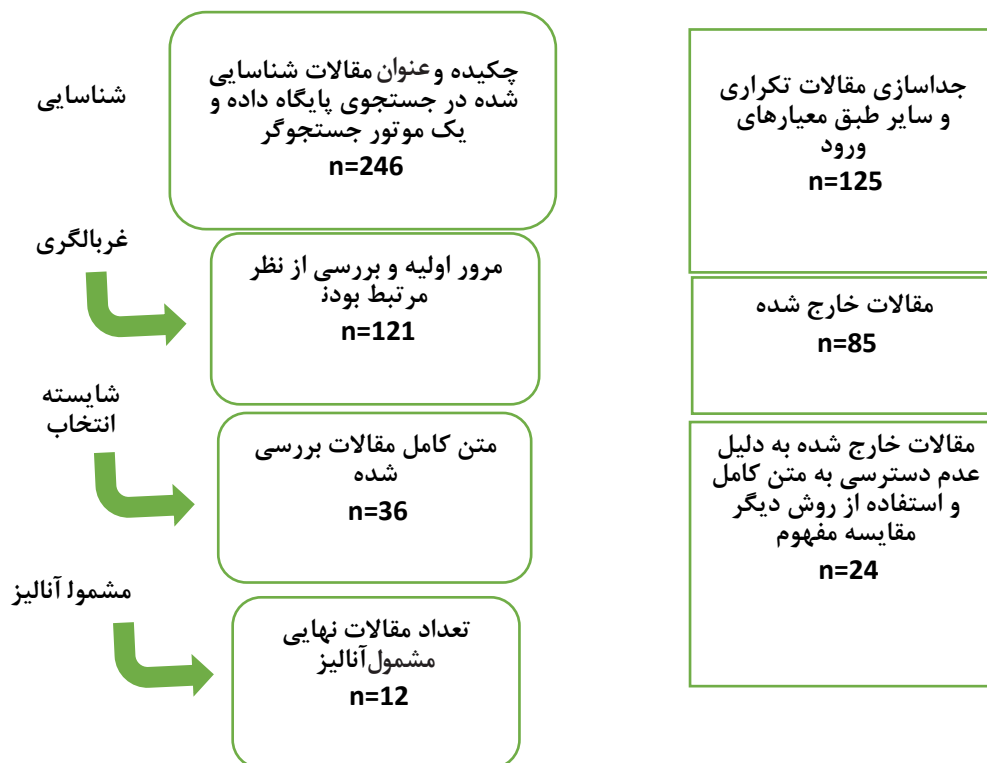
این فرآیند در شناسایی بیشتر شکاف در دانش و تحقیقات زمینه‌ای یاری‌رسان است [۱۷]. علاوه بر این، با ارائه راهنمایی برای پردازش مفهومی که تعریف خوبی ندارند یا هنگامی که اطلاعاتی در مورد یک مفهوم خاص وجود ندارد، عملکرد مبتنی بر شواهد را هدایت می‌کند [۱۸]. ماهیت همپوشانی مفاهیم در چارچوب فلسفی، نظری و کاربرد در عمل و تحقیق پرستاری مهم است [۱۹]؛ به طور کلی، مقایسه مفهوم به عنوان یک ابزار ارزشمند برای پیشبرد رشته پرستاری و افزایش کیفیت مراقبت ارائه شده به بیماران عمل می‌کند [۲۰]، و به منظور اجتناب از اصطلاحات اضافی و ارتقای وضوح در فرهنگ لغت

پرستاری، امری بسیار حیاتی است [۱۷]. از آنجا که طبق شواهد کمتر به کاربرد روش مقایسه مفهوم پرداخته شده است و با توجه به اهمیت روش مذکور، مطالعه حاضر با هدف مرور روش مقایسه مفهوم به عنوان یکی از روش‌های توسعه مفهوم انجام شد.

روش کار

مقاله حاضر یک مرور روایتی است که در آن جستجو در پایگاه‌های داده‌های معتبر Pubmed ، Web of Science ، Magiran ، SID و موتور جستجوگر Google scholar، با هدف دستیابی به کتب و مقالات مرتبط با روش مقایسه مفهوم صورت گرفت. بر این اساس ابتدا جستجو با کلید واژه فارسی و انگلیسی «مقایسه مفهومی»، «مقایسه مفاهیم مشابه»، «پرستاری»، «توسعه و مقایسه» و معادل آن «Similar Concepts» ، «Conceptual Comparison» ، «Development AND Comparison» ، «Nursing» ، «Comparison» از سال ۱۹۹۰ (متناسب با ظهور رویکردهای توسعه مفهوم) تا فوریه سال ۲۰۲۴ انجام شد، سپس داده‌ها

مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به دنبال یافتن مقالات اولیه، کلید واژه‌های متعدد دیگری با توجه به نتایج قبلی جهت یافتن مقالات مرتبط دیگر مورد جستجو قرار گرفت، شامل: «مقایسه مفاهیم وابسته»، «تکامل مفهوم رقابتی و توسعه مفهوم» و معادل انگلیسی آن Allied Concepts Comparison، Competing Maturity Concept AND Concept Development . در انتها از بین موارد بازرایی شده، با چندین بار مطالعه عنوان، چکیده، متن کامل مقاله، موارد تکراری و غیر مرتبط با هدف مطالعه و فاقد متن کامل، حذف شدند. در کل تعداد ۱۲ مقاله متناسب با هدف و معیارهای ورود به مطالعه، بازرایی شد. معیار ورود شامل دسترسی به متن کامل، زبان فارسی و انگلیسی و مرتبط بودن با هدف مطالعه در نظر گرفته شد. مقالات به زبان دیگر، مروری و نامه به سردبیر از تحلیل حذف شد. از ۱۲ مقاله، ۷ مورد از پایگاه داده پابمد، یک مورد وب آو ساینس و ۴ مورد از موتور جستجوگر گوگل اسکالر، و از نظر زمینه و کشور مورد مطالعه، ۱۰ مورد آمریکایی، ۱ مورد کانادایی، ۱ مورد انگلیسی بود (نمودار یک).

نمودار ۱. نحوه انتخاب مطالعات طبق دستورالعمل پریسما

یافته ها

توسعه مفهوم در تحقیق و گسترش دامنه دانش پرستاری، نقش بسیار مهمی دارد. این امر به شفاف سازی، توصیف و توضیح مفاهیم اصلی در علم پرستاری، توسعه تئوری و پیشرفت رشته کمک می کند [۱۴]. با به کارگیری روش های مؤثر توسعه مفهوم (جدول یک)، می توان علوم پرستاری را در سطح نظری و مفهومی ارتقاء داد و مراقبت های بالینی را بهبود بخشید [۲۱]. مطابق شواهد، اساسا روش مقایسه مفهوم، توسط Morse (۱۹۹۵) معرفی شده است [۱۱]، که در ادامه به معرفی مشخصات و ویژگی های این روش و کاربرد آن در مطالعات حاصل از جستجو، پرداخته می شود. مقایسه مفهوم روشی برای ترسیم مفاهیم وابسته است و تغییرات ناچیز، اما مهم را در درون یا بین مفاهیم مرتبط شناسایی، و مسیری برای توسعه دقت مفهومی ایجاد می کند. کاربرد مقایسه مفهوم، هنگامی است که یک برچسب مفهومی واحد برای مفاهیم وابسته متعدد استفاده شود. یا تعدادی از مفاهیم برای بیان یک پدیده واحد با هم در رقابت باشند، یا زمانی که محقق شک به تغییرات مفهوم در طول فرآیند کاربرد دارد، به عبارت دیگر، با کاربرد مفهوم در طی زمان یا در زمینه های مختلف، مفهوم تغییر می کند. طبق شواهد، موارد کاربرد مقایسه مفهوم، شامل: (۱) رقابت چندین مفهوم برای شرح یک پدیده، (۲) رانش مفهومی، (۳) کاربرد متفاوت مفهوم در زمینه های مختلف و (۴) چندین مفهوم وابسته یک مفهوم واحد است [۱۰، ۲۲]. که در ادامه توضیح داده می شود.

۱. رقابت چندین مفهوم برای شرح یک پدیده واحد

مقایسه مفهوم به بررسی، مقایسه و ترسیم مفاهیم رقیب می پردازد و دو یا چند مفهوم که برای بیان یک پدیده واحد، با هم رقابت می کنند را بررسی می کند. اغلب این مفاهیم دارای یک برچسب عمومی و یک برچسب علمی هستند که هر دو، یک پدیده را توصیف می کنند [۱۰].

۲. تغییرات مفهوم در طی کاربرد: رانش مفهومی

رانش مفهومی، به تغییر معنایی یک مفهوم در طول زمان و در طی کاربرد آن اشاره دارد و اغلب برای مفاهیم علمی کاربرد دارد. هر چند تعاریف مفاهیم علمی در طول زمان ثابت می ماند، اما گاهی، مفاهیم به تدریج در طول زمان

حمیرا خدام و همکاران

تغییر می یابند، یا به ندرت از مطالعه ای به مطالعه دیگر به روش متفاوت به کار گرفته می شوند. در این زمان اگر محققین از تغییر این مفهوم در پژوهش خود غافل باشند، در تحلیل و بررسی موارد استفاده از مفهوم، شاهد تغییرات ظریف و بسیار مهم هستیم [۱۰]، مانند مطالعه Lawless (۲۰۱۶)، که به مقایسه دو مفهوم «سواد اطلاعاتی و سواد سلامت» به روش Morse پرداخت [۱۵].

۳. کاربرد متفاوت مفهوم در زمینه های مختلف

گاهی اوقات مفهوم در زمینه های مختلف، اشکال متفاوتی به خود می گیرد و با کاربردهای مختلف تغییر می کند، مانند ایجاد اشکال مختلف مفهوم در طی کاربرد در دیسپلین های مختلف، این زمینه های مختلف، شکل متفاوتی به آن می دهند [۱۰]. مراجعه به مطالعه Finfgeld-Connett (۲۰۰۷)، که به مقایسه بین مفاهیم «مراقبت و حمایت اجتماعی» پرداخت، پیشنهاد می شود [۲۲].

۴. چندین مفهوم وابسته: یک مفهوم واحد

گاهی اوقات مفاهیم وابسته، اسامی متفاوتی برای یک مفهوم یکسان هستند. وقتی یک مفهوم وسیع، کاربرد متنوع داشته باشد [۱۰]، آگاهی از این امر به منظور پیشگیری از تکثیر مفاهیم مشابه و یکسان، اما با اسامی متفاوت و ایجاد متون نامعتبر برای ساخت تئوری هایی بر پایه مفهوم بسیار مهم است. مانند مفاهیم «حضور و مراقبت عملی تر» که در مطالعه Finfgeld-Connett (۲۰۰۸) بررسی شده است [۱۱].

در ادامه به بیان توضیحاتی از کاربرد روش مقایسه مفهوم در انواع مفاهیم می پردازیم.

مقایسه مفهومی در مفاهیم وابسته

گاهی اوقات، دو مفهوم شبیه به هم، شکل متفاوتی از یک مفهوم مشابه را نشان می دهند و به عنوان مفاهیم وابسته «درست» شناخته می شوند که یک یا چند ویژگی را به اشتراک می گذارند. شبیه به یکدیگرند اما درون هر مفهوم، در سطح کمتری از انتزاع، به عنوان یک جزء از مفهوم بزرگتر شناخته می شوند [۱۰]. الگوی روابط مفاهیم وابسته، سه نوع است:

مفاهیم تعبیه شده و تخصصی تر: زمانی که یک مفهوم

افقی، «سطح پایین‌تر» از مفاهیم تعبیه شده درون خود را دارد. مانند مفهوم افقی رنج، که درون آن مفاهیم «تخصصی‌تر» و «وابسته به زمینه»، مانند مفهوم اندوه و سوگ است. اجزاء، بخش‌هایی از کل: این مفاهیم وابسته، بخشی از مفهوم بزرگتر هستند. مانند مفهوم «استقامت» که بخش اول مفهوم رنج است. می‌توان مفهوم استقامت را بررسی کرد و یا به جای آن، مفهوم رنج را که شامل دو زیر مفهوم وابسته، استقامت و رنج احساسی است، بررسی کرد. مفاهیم خوشه‌ای یا همجوار: مفاهیمی که برای مفاهیم نزدیک به هم، به کار می‌روند، مانند رنج و افسردگی [۱۰]. زمانی که مفاهیم به نظر مشابه می‌آیند، روش مناسب این است که ابتدا تصمیم بگیریم، آیا با یک مفهوم به اشکال مختلف سر و کار داریم یا با مفاهیم وابسته؟ وظیفه ما در شفاف سازی مفاهیم، جداسازی مفاهیم مبهم در رشته تحصیلی خود است. دیکشنری‌ها به ما کمکی نمی‌کنند، دیکشنری‌ها تنها از تعریف یک مفهوم، برای تعریف مفهوم وابسته استفاده می‌کنند [۱۸].

مقایسه مفهوم در مفاهیم علمی

گاهی مفهوم مورد نظر، یک مفهوم علمی است. مفاهیم علمی در زمان معرفی کاملاً توسعه یافته‌اند، تعریف واضح و استاندارد داشته، ویژگی‌ها و مرزها تعیین شده‌اند. بنابراین، از تجزیه و تحلیل چنین مفهومی چیزی فراگرفته نمی‌شود. اما با مقایسه مفاهیم، تغییرات ظریف و کوچک در یک مفهوم واحد را می‌یابیم که در طول زمان ایجاد شده است. بنابراین اگر مفهوم علمی بهبود یابد، باید تغییر کند. این تغییرات ممکن است در طی کاربرد و یا دستاورد یک پژوهشگر بعد از دیگری، در زمینه‌های مختلف و با روش‌های متفاوت، یا از طریق بحث ابهام و عدم توافق بین کاربران رخ دهد. در این شرایط، مقایسه مفهوم، مقایسه مفهوم نسبتاً بالغ از گذشته تا کنون، به عنوان «نسخه جدید» است [۱۰].

مقایسه مفهوم در مفاهیم بالغ

مفاهیم نسبتاً بالغ، مفاهیمی هستند که تعاریف متعدد و مسئله محور داشته و از نظر کاربرد، مبهم و پیچیده‌اند، و در پژوهش و عمل کاربرد دارند. برای مقایسه این مفاهیم، روش کاربرد عملی توصیه شده است. روش کاربرد عملی،

یک استراتژی برای مقایسه یک مفهوم در حال توسعه با روشی که مفهوم در حال حاضر به کار می‌رود، است [۲۴، ۲۳]. در این روش، ابتدا مقالات اصلی که مفهوم را معرفی کرده‌اند، بررسی می‌شوند. در مرحله بعد، بازبینی مقالاتی که به نویسندگان اصلی ارجاع دادند و از این مفهوم استفاده کرده‌اند، انجام می‌شود. اغلب مشکل اینجاست، نویسندگان جدید که این مفهوم را به کار می‌گیرند، از تعریف اصلی مفهوم مورد نظر استفاده کرده اما از مفهوم آن‌طور که تعریف شده است، استفاده نمی‌کنند [۱۰].

مقایسه مفهوم در مفاهیم ناقص

برخی مواقع، مفاهیم به ویژه هنگام بررسی مفاهیم رقیب، ناقصند و تنها اطلاعات کمی در مورد این مفاهیم در دسترس است. در این صورت، با اشاره به کمبود متون، ادامه استفاده از مفهوم به عنوان یک محدودیت در نظر گرفته می‌شود. حذف کامل این مفاهیم ناقص، تهدیدی برای صحت تحلیل محقق خواهد بود. بنابراین، پس از بررسی پرسش‌های تحلیلی، مفاهیم ناقص را گزارش کرده و آن‌ها را مقایسه می‌کنند [۱۰]. روش مقایسه مفهوم در شناسایی مفاهیم رقیب شامل جستجوی متون و آشنایی با کاربرد مفهوم مورد نظر در متون، انجام آنالیز محتوی برای هر مفهوم، شناسایی، توصیف و مقایسه ویژگی‌های هر مفهوم و شناسایی محدودیت‌های هر مفهوم برای توضیح پدیده مورد نظر است [۱۰، ۱۱]. مانند مطالعه Draper (۲۰۱۴) که با هدف مفهومی از تجربه پرستاران از پدیده «حس» انجام شده است [۱۷]. توضیحات مراحل انجام مقایسه مفهوم در جدول (جدول شماره یک) ارائه شده است.

بحث

مطالعه حاضر با هدف مرور روش مقایسه مفهوم و مقایسه آن با سایر رویکردهای توسعه مفهوم انجام شد. بحث این مطالعه در دو جهت نگاشته شده است، ابتدا ویژگی‌های مقایسه مفهوم ارایه شده است، سپس به مقایسه آن با سایر رویکردهای توسعه مفهوم پرداخته شده است. مقایسه مفهوم، فرآیند فعالی است که شامل مقایسه تعاریف، ویژگی‌های مهم، مرز و دامنه هر مفهوم می‌باشد. سپس این ابعاد مفهومی، بین هر مفهوم وابسته مقایسه می‌شوند تا درک جامعی از تفاوت‌ها در نحوه کاربرد هر

سازماندهی متون متفاوت است و شامل: متدولوژی متون (نقد طرح‌ها و روش‌ها در مطالعه یک پدیده)، مرور متون نظری (نحوه توسعه مدل‌های یک پدیده) و مرور متون یکپارچه (متون مربوط به پدیده، جهت نتیجه‌گیری مسائل اساسی) است [۱۱]. هدف از مرور متون، افزایش درک عمیق از پدیده مورد نظر، درک محدودیت‌های مطالعات قبلی، نحوه درک محققان از پدیده و تعریف مفهوم مورد نظر و کاربرد آن است. اعتبار منابع و دانش مورد استفاده برای درک مفهوم، بسیار حیاتی است [۲]. در مرور متون، اغلب روش کار واضح نیست و دیدگاه پوزیتیویستی به محقق می‌دهد [۳، ۱۵]. در این روش همواره تأکید بر مطالعات همسو است و موارد متناقض بیان نمی‌شود [۴]. از این رو، تعیین مفهوم و ماهیت آن، سؤال و حیطه‌ها و پیش فرض‌های زمینه‌ای تحقیق توسط محقق، منجر به سوگیری خواهد شد [۱۴].

علاوه بر تقسیم بندی Morse، استراتژی‌های دیگری نیز به توسعه مفهوم می‌پردازند، از پرکاربردترین آن‌ها، روش تحلیل مفهوم است [۲۵]. Walker & Avant (۲۰۱۸) از کاربردی‌ترین روش‌های تحلیل مفهوم است، اغلب زمانی مفید است که محقق بخواهد مفهومی را از سایر دیسپلین‌ها اقتباس کند [۱۷]. اگر محقق بخواهد، با مطالعه متون و بدون توجه به زمینه و بافت، مفهوم را تحلیل کند و نحوه کاربرد مفهوم را مورد توجه قرار دهد، از این روش به منظور وضوح مفاهیم و گزاره‌ها از طریق شناسایی یک مورد مدل، موارد مرزی، مرتبط و مخالف استفاده می‌کند [۲، ۲۶]. اگر هدف تحلیل مفهوم تکامل مفهوم در طول زمان بود، روش تحلیل مفهومی تکاملی Rodgers بسیار مطلوب است [۱۴]. روش Rodgers (۲۰۱۸)، سیستماتیک است و با تأکید بر استفاده بدون ابهام از مفاهیم، به شفاف‌سازی و تبیین مفاهیم در علوم پرستاری کمک می‌کند [۵]. Penrod & Hupcey (۲۰۰۵) نیز به تحلیل مفهومی می‌پردازند، در این روش تأکید بر مرور متون تحلیلی درون و برون رشته‌ای است و یک تعریف علمی مبتنی بر نظریه به دست می‌دهد. محقق باید در انتخاب متون، کفایت و تناسب نمونه اطمینان حاصل کند [۲۷].

به منظور حمایت و اصلاح معنای مفهوم و شفافیت ویژگی مفهوم در زمینه کاربرد، از مدل هیبریدی توسعه مفهوم استفاده می‌شود [۲۹، ۴]. روش هیبریدی Schwartz-Bar-cott & Kim (۲۰۰۰) مختص رشته پرستاری و از ویژگی‌های

مفهوم وابسته به دست آید. به بیان دیگر، ویژگی‌های هر مفهوم رقابتی با یکدیگر مقایسه می‌شوند، سپس با پرسش‌های تحلیلی ویژگی‌های مهم هر مفهوم شناسایی می‌شوند. این امر، به محقق اجازه می‌دهد، مشخص کند چه ویژگی‌هایی منحصر به فرد است و چه چیزی بین این مفاهیم مشترک می‌باشد. بعد از آن، مرزهای هر مفهوم وابسته برای تعیین دامنه هر مفهوم، مقایسه می‌شوند. اغلب روش Morse برای ارزیابی ویژگی‌های بلوغ مفاهیم سودمند است و در مطالعات برای شفاف‌سازی مفاهیم نسبتاً بالغ به کار گرفته می‌شود [۲۳].

توسعه و تحلیل مفاهیم با روش‌های مختلفی انجام می‌شود که هر کدام نقش متفاوتی در توسعه مفهوم دارند، Morse (۱۹۹۶)، رویکردهای مختلف توسعه مفهوم را به چهار دسته کلی تقسیم می‌کند: روش‌های ویلسونی، کمی، تفسیری یا کیفی و تحلیل انتقادی مفهوم با استفاده از متون [۳].

از ویژگی‌های روش Wilson (۱۹۶۳)، معرفی مورد، موارد مدل، مخالف، مرتبط، مرزی و موارد ابداع شده است. در این روش تأکید بر درون‌نگری محقق است، وابستگی به نظر و تجربه محقق و از طرفی مرور مطالعات گذشته به عنوان تنها منبع جمع‌آوری داده، نقطه ضعف این روش است [۴]. این روش توسط Rodgers (۱۹۹۳) و Schwartz-Barcott & Kim (۱۹۸۶، ۱۹۹۷) توسعه پیدا کرد [۵، ۶، ۸]. در توسعه مفهوم با روش‌های کمی برخلاف روش‌های ویلسونی، از داده‌های کمی، ابزار اندازه‌گیری و تجزیه و تحلیل با روش‌های آماری تحلیل عاملی و رگرسیون برای بررسی ابعاد یک مفهوم استفاده می‌شود [۴]. این روش به شدت متکی بر کیفیت داده‌ها در تجزیه و تحلیل و مدل‌سازی معادلات ساختاری است [۳]. این روش، ویژگی مفاهیم و نحوه ارتباط مفاهیم را مورد بحث قرار می‌دهد [۹].

روش‌های توسعه مفهوم کیفی، برای پیشبرد توسعه مفهوم در تحقیقات پرستاری ضروری است، در این روش تأکید بر داده‌های کیفی و روش‌های تفسیری است [۱۰]. روش‌های تفسیری بر دو نوع داده کیفی متمرکز می‌شوند؛ داده‌های کیفی اولیه حاصل از مشاهده یا مصاحبه که با روش تحقیق گراند تئوری، پدیدارشناسی و اتنوگرافی پردازش می‌شوند و داده‌های کیفی ثانویه که از متون جمع‌آوری می‌شوند [۳]. روش‌های مبتنی بر مرور همه جانبه متون، رایج‌ترین روش توسعه مفهوم است، که از نظر هدف، دامنه، عمق، وسعت و

آن، مرور متون گسترده، آنالیز مفهوم در موقعیت‌های واقعی پرستاری یا بیمار، انجام تکنیک‌های تحلیل کیفی، برگشت و بازبینی اطلاعات توسط محقق به عقب و جلو است و برای ارتباط بین تحلیل نظری و مشاهده تجربی، طراحی شده است [۶، ۲۸].

روش واضح‌سازی مفهوم Norris (۱۹۸۲)، زمانی کاربرد دارد که مفاهیم تکامل یافته‌اند اما در عین حال حجم وسیعی از متون به ویژگی‌های آن مفهوم پرداخته است [۳۰]؛ در این روش، محقق به بررسی و شناسایی ویژگی‌های مفهوم در متون می‌پردازد [۳۱]. این روش در امتداد اصول نظریه‌های پایه پرستاری است و اشاره به این نکته دارد که حد و مرز مفهوم باید مشخص شود و برای ساخت مقوله‌های مفهومی از روش اشتراوس و کوربین تقلید می‌کند [۴، ۳۰]. Morse و همکاران (۱۹۹۶) استدلال کردند، این روش کاربرد محدودی در پیشرفت دانش دارد، زیرا مدل فاقد دقت، پایگاه داده کافی، قابلیت تعمیم و کاربرد است [۸].

اقتباس مفهوم Walker & Avant (۲۰۱۹)، روش استفاده از مفاهیم در حوزه جدید است. قیاس بین پدیده در دو حوزه مختلف جهت توسعه مفهوم مورد نظر در حوزه جدید است. محقق با مرور متون به دیدگاه‌های جدید می‌رسد و با انتخاب یک مفهوم از حوزه دیگر، به باز تعریف مفهوم به تناسب حوزه جدید پرداخته، مجموعه جدیدی از مفاهیم ایجاد می‌کند و یک نگاه نوآورانه در پدیده‌های حوزه جدید شکل می‌گیرد [۶]. مفاهیم توسعه یافته از طریق اقتباس، در عملکرد بالینی مانند توسعه تشخیص پرستاری و یا طبقه‌بندی اولیه پدیده‌های پرستاری در تحقیقات، توسعه تئوری و عملکرد بالینی سودمند است [۲۰]. هرچند مفاهیم اقتباس شده برچسب‌های مفیدی ارائه می‌دهند، اما به تنهایی کاربرد ندارند. زیرا توضیح، پیش‌بینی یا کنترل پدیده‌ها را به همراه ندارند و فقط گزاره‌ها و تئوری‌ها این پتانسیل را دارند. دیگر آنکه مفهوم اقتباس شده در حوزه جدید، ممکن است مفید نباشد، از طرفی دیگر، فایده کاربردی یک مفهوم اقتباس شده تا زمانی که در عمل تحقیق و آزمایش نشود، ناشناخته است [۳۲].

روش سنتز مفهومی Walker & Avant (۲۰۱۹) بینش تازه‌ای برای تولید ایده‌ها و یا توصیف پدیده جدید به صورت تجربی ارائه می‌دهد. کاربرد آن زمانی است که توسعه

مفهومی ناچیز است یا اصلاً وجود ندارد، یا تأثیر واقعی بر نظریه و بالین نداشته است. طبقه‌بندی و نام‌گذاری مشاهدات پدیده‌ها به منظور توسعه تئوری، با این روش انجام می‌شود. این روش شامل روش‌های کیفی، کمی و مرور متون است که به تنهایی یا با هم برای انجام سنتز مفاهیم مورد استفاده قرار می‌گیرند [۱۷، ۳۳]، سنتز مفهوم، زمان بر و پرهزینه است زیرا با داده‌های خام شروع می‌شود [۳۴].

روش ادغام مفهوم Meleis (۲۰۱۲) بر توسعه مفهوم تمرکز دارد و شامل تعریف، تمایز، ترسیم پیش‌بینی‌ها و پیامدها، مدل‌سازی، قیاس و ترکیب است [۳۵]. زمانی کاربرد دارد که هدف از توسعه مفهوم، اندازه‌گیری یک مفهوم، تعریف نظری و عملیاتی، روشن‌سازی ابهامات و ارتباط مفاهیم به مراجع تجربی باشد [۲۹]. روش دیگر، ترسیم مفهوم Morse (۱۹۹۵) است، جهت تعیین اجزای مفهومی و شناسایی مولفه‌های مفهومی کاربرد دارد، استراتژی است که به جستجوی متون گسترده نیاز دارد و به تفکیک دو اصطلاح مرتبط کمک می‌کند. در این روش، مفاهیم برای شناسایی مشترکات، تشابهات و اختلافات به گونه‌ای که بین اصطلاحات تمایز قائل شود، مقایسه می‌شوند [۹].

طبق شواهد؛ به منظور توسعه مفهوم، اغلب از چند روش (مانند مقایسه مفهوم، روش کیفی و آنالیز مفهوم)، استفاده می‌شود [۲۲]. از محدودیت‌های روش مقایسه مفهوم Morse، بررسی مقدماتی ارتباط بین دو مفهوم، با دامنه محدود از اطلاعات بر پایه متون است. این مقالات یک تصویر لحظه‌ای از مفهوم را تأمین کرده و متاسفانه دید جامع از مفهوم ارائه نمی‌دهند. محدودیت دیگر، تنوع در آنالیز مفهوم در متون و منابع مربوط به حرفه پرستاری است، این امر منجر به محدودیت دسترسی به معانی دقیق مفاهیم در رشته و زمینه خواهد شد. از موارد دیگر محدودیت این روش، دشواری و یا عدم دسترسی به معانی دقیق مفاهیم است که با جستجوی مقالات اصلی و اصیل این امر تا حدودی مرتفع خواهد شد [۱۵]. بنابراین در هنگام مقایسه مفاهیم در متون، در نظر گرفتن زمان انجام تحقیق توسط پژوهشگر قبلی و زمینه، رشته و موارد کاربرد مفهوم حیاتی است [۲۲].

نتیجه گیری

مقایسه مفهوم روش کاربردی برای شناسایی مفاهیم رقیب است که برای بیان یک پدیده با هم رقابت می کنند. اغلب واژه‌ها، نیاز به توضیح دارند و برای پیشرفت دیسپلین، یکی بر دیگری ترجیح داده می شود. وظیفه ما تعیین شباهت‌ها و تفاوت‌های بین مفاهیم است و روش مقایسه مفهوم یکی از روش‌های کاربردی است که شناسایی ابعاد، مرزها و ویژگی‌های مهم هر مفهوم را تضمین می کند. با توجه به مطالعات محدود، انجام مقایسه مفاهیم حرفه پرستاری با استفاده از این روش پیشنهاد می گردد.

طبق مقایسه‌ای که صورت گرفت، به طور کلی، هدف همه روش‌های توسعه مفهوم، افزایش قدرت توصیفی یک مفهوم و حمایت از نقش آن به عنوان بلوک ساختمانی نظریه است. امری که روش‌های مختلف توسعه مفهوم را متمایز می کند، روش اجرای آن است. طبق شواهد می توان گفت،

حمیرا خدام و همکاران

تمام روش‌های توسعه مفهوم در سه مورد با هم مشترک هستند: تعریف و مشخص نمودن ویژگی هر مفهوم، تعیین ارتباط مفهوم با مفاهیم دیگر و ارتباط مفهوم با زمینه‌ای که به کار گرفته می شود.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از پژوهش مصوب شورای تخصصی معاونت تحقیقات و فناوری و تایید کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی گلستان (کد اخلاق، IR.GOUMS. REC.1403.017) است.

تضاد منافع

هیچ یک از نویسندگان تعارض منافع برای انتشار مقاله اعلام نمی کنند.

جدول ۱. مقایسه رویکردهای مختلف توسعه مفهوم و مراحل انجام آن با تاکید بر موارد پر کاربرد

آقایان مفهوم	استنتر مفهوم	ادغام مفهوم	ترسیم مفهوم	مقایسه مفهوم	شفاف سازی مفهوم	توسعه مفهوم هیبریدی	Penrod & Hupeey 2005	Rodgers 2018	Walker & Avanti 2019	تعداد مراحل
۱. آشنایی با متون مرتبط با موضوع مورد علاقه	۱. سنتز کیفی: با استفاده از داده‌های حسی حاصل از مشاهده و مصاحبه با روش پژوهش کیفی دیگر و یافتن دیدگاه‌های جدید	۱. ایجاد تعاریف نظری و عملیاتی جهت رفع ابهام	۱. مرحله اول: انتخاب یک نمونه، بررسی اجزای مفهومی آن برای شناسایی مولفه‌های مفهومی	۱. توصیف و مقایسه پیشنهاد	۱. مشاهده و توصیف مفهوم	۱. مرحله نظری: انتخاب مفهوم	۱. شناسایی مفهوم و مجموعه متون	۱. تعیین مفهوم و عبارات مرتبط	۱. انتخاب مفهوم	۸
۲. بررسی حوزه‌های دیگر و یافتن دیدگاه‌های جدید	۲. متمایز کننده: مرتب سازی شباهت‌ها و تفاوت‌ها بین مفهوم در حال توسعه و سایر مفاهیم	۲. تعیین اهداف و تعیین منابع جایگزین‌ها	۲. پیش بینی جایگزین‌ها	۲. شناسایی مفاهیم رقیب	۲. طبقه بندی مشاهدات	۲. جستجوی مقالات	۲. بررسی متون در تطابق با معیارهای حمایتی	۲. انتخاب حوزه جمع‌آوری داده	۲. شناسایی	
۳. انتخاب یک مفهوم والد یا مجموعه‌ای از مفاهیم از یک حوزه دیگر با فرآیند استخراج	۳. توسعه و سایر مفاهیم	۳. تولید اهداف	۳. پیامدهای منفی	۳. جستجوی مفاهیم رقیب	۳. نوشتن تعریف عملیاتی	۳. تعریف عملیاتی	۳. ادغام ارزیابی‌ها با توصیف تئوری از مفهوم	۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها	۳. تعیین کننده مفهوم	
۴. باز تعریف مفهوم یا مفاهیم اقتباس شده از حوزه اصلی	۴. ترسیم پیامد: تعریف رویدادها، موفقیت‌ها یا درک مفهوم رخ دهد	۴. نبرودخش	۴. ارزیابی منابع شخصی، شرایط و منابع خارجی	۴. محدودیت‌های هر مفهوم برای توضیح	۴. ساخت یک مدل فرمولاسازی فرضیه‌ها	۴. تعریف مرحله	۴. افزودن ارزیابی‌ها	۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها	۴. تعیین یک مفهوم	
۵. باز تعریف مفهوم یا مفاهیم اقتباس شده از حوزه اصلی	۵. مدل: تعریف نمونه برای نشان دادن جنبه‌های مدل (مدل یکسان، مشابه یا مخالف)	۵. درخواست روابط حمایتی متقابل	۵. در خواست روابط	۵. محدودیت‌های هر مفهوم برای توضیح	۵. فرمولاسازی فرضیه‌ها	۵. تنظیم مرحله	۵. افزودن ارزیابی‌ها	۵. نمونه از مفهوم	۵. شناسایی یک مفهوم	
۶. باز تعریف مفهوم یا مفاهیم اقتباس شده از حوزه اصلی	۶. قیاس کردن: توصیف مفهوم یا مفهوم یا پدیده دیگر مشابه	۶. تفاوت می‌کند	۶. تفاوت می‌کند	۶. محدودیت‌های هر مفهوم برای توضیح	۶. نوشتن تعریف عملیاتی	۶. جمع‌آوری داده‌های تحلیلی	۶. افزودن ارزیابی‌ها	۶. کاربرد و فرضیه‌های پیشنهادی	۶. شناسایی مفاهیم	
۷. سنتز کردن: گردآوری یافته‌ها، معانی و ویژگی‌های کشف شده و تشریح مراحل آن در نظریه پردازی	۷. سنتز کردن: گردآوری یافته‌ها، معانی و ویژگی‌های کشف شده و تشریح مراحل آن در نظریه پردازی	۷. مقاومت	۷. مقاومت	۷. محدودیت‌های هر مفهوم برای توضیح	۷. نوشتن تعریف عملیاتی	۷. جمع‌آوری داده‌های تحلیلی	۷. افزودن ارزیابی‌ها	۷. کاربرد و فرضیه‌های پیشنهادی	۷. شناسایی مفاهیم	

References

1. Chinn PL, Kramer MK, Sitzman K. Knowledge development in nursing e-book: knowledge development in nursing e-book: Elsevier Health Sciences; 2021.
2. Branch J, Rocchi F. Concept development: a primer. *philosophy of management*.2015;14:111-33. <https://doi.org/10.1007/s40926-015-0011-9>
3. Lee S, Lee J, Hwang Y, Ko IS. Trends of concept development in nursing published in Korean journals. *Journal of Korean Academy of Nursing*. 2020; 50(2):178-90. <https://doi.org/10.4040/jkan.2020.50.2.178>
4. McEwan M, Wills EM. *Theoretical basis for nursing*: Lippincott Williams & Wilkins; 2021.
5. Rodgers BL, Jacelon CS, Knafl KA. Concept analysis and the advance of nursing knowledge: state of the science. *Journal of Nursing Scholarship*. 2018;50(4):451-9 <https://doi.org/10.1111/jnu.12386>
6. Walker LO, Avant KC. *Strategies for theory construction in nursing*. 6th ed. Boston: Pearson; 2019.
7. Beecher C, Devane D, White M, Greene R, Dowling M. Concept development in Nursing and Midwifery: An overview of methodological approaches. *International journal of nursing practice*. 2019; 25(1):12702. <https://doi.org/10.1111/ijn.12702>
8. Morse JM, Hupcey JE, Mitcham C, Lenz ER. Concept analysis in nursing research: a critical appraisal. *Scholarly inquiry for nursing practice*. 1996;10(3):253-78.
9. Morse JM. Exploring the theoretical basis of nursing using advanced techniques of concept analysis. *Advances in nursing science*. 1995;17(3):31-46. <https://doi.org/10.1097/00012272-199503000-00005>
10. Morse JM. *Analyzing and conceptualizing the theoretical foundations of nursing*: Springer Publishing Company; 2016. 20. <https://doi.org/10.1891/9780826161024.0019>
11. Finfgeld-Connett D. Qualitative comparison and synthesis of nursing presence and caring. *Int J Nurs Terminol Classif*. 2008; 19(3):111-9. <https://doi.org/10.1111/j.1744-618X.2008.00090.x>
12. Miller VN. When push comes to shove: A comparative concept analysis of motivation and coercion in nursing education. *In Nursing Forum*, 2016;51(3):164-72.
13. Galetz E. The empathy-compassion matrix: Using a comparison concept analysis to identify care components. *In Nursing forum* 2019; 54(3): 448-54. <https://doi.org/10.1111/nuf.12353>
14. Rodgers BL, Jacelon CS, Knafl KA. Concept analysis and the advance of nursing knowledge: state of the science. *Journal of Nursing Scholarship*.2018; 50(4):451-9. <https://doi.org/10.1111/jnu.12386>
15. Lawless J, Toronto CE, Grammatica GL. Health literacy and information literacy: a concept comparison. *Reference Services Review*. 2016;44(2):144-62. <https://doi.org/10.1108/RSR-02-2016-0013>.
16. Khosropanah A-H. Comparison of the concept of patient dignity in Islamic and nursing texts. *Medical Research Archives*. 2020;8(6). <https://doi.org/10.18103/MRA.V8I6.2142>.
17. Draper P. A critique of concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*. 2014; 70(6):1207-8. <https://doi.org/10.1111/jan.12280>
18. Foley AS, Davis AH. A guide to concept analysis. *Clinical Nurse Specialist*. 2017;31(2):70-3. <https://doi.org/10.1097/NUR.0000000000000277>
19. Sadat-Hoseini A-S, Khosropanah A-H. Comparing the concept of caring in Islamic perspective with Watson and Parse's nursing theories. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2017;22(2):83-90. https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_311_14
20. Brandao MA, Merces CA, Lopes RO, Martins JS, Souza PA, Primo CC. Concept analysis strategies for the development of middle-range nursing theories. *Texto & Contexto-Enfermagem*. 2019; 28. <https://doi.org/10.1590/1980-265X-TCE-2018-0390>
21. Rodgers BL, Knafl KA. *Concept development in nursing: Foundations, techniques, and applications*; 1993.
22. Finfgeld-Connett D. *Concept comparison of*

- caring and social support. *International Journal of Nursing Terminologies and Classifications*. 2007; 18(2):58-68. <https://doi.org/10.1111/j.1744-618X.2007.00051.x>
23. Chen Q, Sun M, Tang S, Castro AR. Research capacity in nursing: a concept analysis based on a scoping review. *BMJ Open*. 2019;9(11):e032356. doi: 10.1136/bmjopen-2019-032356.
 24. Weaver K, Morse JM. Pragmatic utility: using analytical questions to explore the concept of ethical sensitivity. *Res Theory Nurs Pract*. 2006; 20:191–14. <https://doi.org/10.1891/rtnp.20.3.191>
 25. Nuopponen A. Methods of concept analysis-a comparative study. *LSP Journal-Language for special purposes, professional communication, knowledge management and cognition*. 2010; 1(1).
 26. Khoddam H, Mehrdad N, Peyrovi H, Kitson AL, Schultz TJ, Athlin AM. Knowledge translation in health care: a concept analysis. *Med J Islam Repub Iran*. 2014 Sep 17; 28:98
 27. Penrod J, Hupcey JE. Enhancing methodological clarity: principle-based concept analysis. *Journal of advanced nursing*. 2005; 50(4):403-9. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03405.x>
 28. Schwartz-Barcott D, Kim H. An expansion and elaboration of the hybrid model of concept development. *Concept development in nursing: foundations, techniques, and applications*. 2nd ed. Philadelphia, PA: Saunders; 2000:129-160
 29. Kalantari S, Modanloo M, Ebadi A, Khoddam H. Concept analysis of conscience-based nursing care: a hybrid approach of Schwartz-Barcott and Kim's hybrid model. *BMC Medical Ethics*. 2024 Jun 18; 25(1):70
 30. Stephens TM. Nursing student resilience: a concept clarification. *In Nursing forum*. 2013; 48(2): 125-33. <https://doi.org/10.1111/nuf.12015>
 31. Tuppal CP, C Reñosa MD, G Ninobla MM, Ruiz MG, Loresco RC. Amo Ergo Sum—I love, therefore, I am—emotional synchrony: A Norris' method of concept clarification. *Nurse Media Journal of Nursing*. 2019; 9(2):176-96. <https://doi.org/10.14710/nmjn.v0i0.23261>
 32. Huo M, Zhao B, Li Y, Li J. Evidence-based practice dynamic capabilities: a concept derivation and analysis. *Annals of Translational Medicine*. 2022;10(1). <https://doi.org/10.21037/atm-21-6506>
 33. Mirhosseini F, Mehrdad N, Bigdeli S, Peyravi H, Khoddam H. Exploring the concept of scholarship of teaching and learning (SoTL): Concept analysis. *Medical journal of the Islamic Republic of Iran*. 2018; 32:96. <https://doi.org/10.14196/mjiri.32.96>
 34. Gentry H, Prince-Paul M. The nurse influencer: a concept synthesis and analysis. *In Nursing forum* 2021; 56(1): 181-87. <https://doi.org/10.1111/nuf.12516>
 35. Meleis AI. *Theoretical nursing: development and progress*. Pennsylvania. PA: Wolters Kluwer/ Lippincott Williams & Wilkins. 2011. [https://doi.org/2012; 10:0029-6554](https://doi.org/10.1111/nuf.12516).